

Ο ΤΙ ΒΛΕΠΕ

Το φύλλο της Άλλης Κυριακής θα βγει δωδεκασέλιδο με μία επιστημονική μελέτη του κ. Κ. Θεοτόκη «Σανσκριτική και Καθαρεύουσα».

Από το ίδιο φύλλο, καθώς λέμε και παραπάνου θάρχησουμε και τους «Λεκαπηλούς» του Καμπύση.

Το δράμ' αυτό τ' έγραψε για συνέχεια της «Μικ Άννας Κούβλεϊ» και δυστυχώς μόνο τη πρώτη πράξη πρόφταξε να τελειώσει. Το δράμα γίνεται στην εποχή του πολέμου.

Το παράσημο της Γαλλικής Ακαδημίας που πήρε ο κ. Πάπ είναι σαν τα διπλώματα που δίνουν τα ξένα Πανεπιστήμια στους Άνατολίτες: Bon pour l' Orient.

Μονάχα η «Ακρόπολη» και την εύχριστοσύμη—πρόσεξε στη μελέτη του Σπηλιωτάκη και δημοσίεψε στο φύλλο της περασμένης Κυριακής τάκλουθα :

«Ο «Νουμάς» το εβδομαδιαίον όργανον των δημοτικιστών αναδημοσιεύει εδώ και κάμποσες μέρες μία περιπούδαστη πολιτική μελέτη του πρώην ύπουργού Σπηλιωτάκη. Ο τίτλος της είναι «Εύνα Ρωμής» κ' έτυπώθη στο 1882. Πρέπει να τη διαβάσουν όλοι Ρωμιοί. Πιθανόν άργότερα να γράψουμε κάτι έκτενέστερον γι αυτή».

Περιμένουμε αυτό το έκτενέστερον αν και δεν υπάρχει καμιά ελπίδα να ζυγησούνε και μ' αυτό οι Ρωμιοί.

Για τις άμαρτίες μας είπε κι ο βλοημένος Μεντζικώφ πως το γιαούρτι κάνει μεγάλο καλό κ' έμποδίζει ναρθούνε γρήγορα τα γερατειά.

Γράψανε τόσα σαχλοχρονολογήματα πάνω σ' αυτή την παράξενη θεωρία του οι Άθηναίοι χρονολόγοι που στάληθενα καπάντησε δω και μπρος το γιαούρτι να θεωρείται το άθιόστερο φαί.

«Περί γλώσσης Σιαϊς» επιγράφεται η καινούρια φιλολογική έπιφυλλάδα του Σπύρου Άναστασιάδη που θα την άρχιήσουμε ύστερ' από ένα δυό φύλλα.

Ο κ. Σιαϊς τόσο θα ένθουσιαστεί μ' αυτή που θα τόμολογήσει πως ό άγώνας του για την καθαρεύουσα είναι παρόμοιος με την περιφημη «Περί δυου οικίας» δίκη.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

(Συνέχεια)

Νομίζει κανείς ότι το δημοτικό μας τραγούδι είναι ένα άβιαστο γλυκοκοιμιστικό και κρυσταλλένιο ρυάκι, που βγαίνει από τα σπλάχνα ενός βουνού που είναι κατάρυτο από τρυφερά όλοπράσινα πευκάκια, εκεί κοντά στη θάλασσα.

* Η άρχή του στο 108 φύλλο του «Νουμά».

αύτα» *

Τά ίδια άπάνω κάτω μας ιστορίζει και ο γάλλος μεσαιωνολόγος Gidel (N. Etudes de litterature neogrecque). Μας λέει: μόλις φάνηκε ό δεκαπεντασύλλαβος, ό πολλός κόσμος τόν άγάπησε: οι σοφάδες τόν άντιπάθησαν. Οι άπλοι τόν ύποδέχτηκαν σαν το καταλληλό όργανο που θα παρσάταιναν με κείνο πιο άκασπα τη συγκίνησή τους. Οι σοφοί τονέ στραβοκοιτάζαν σαν κάτι τι άκατωλά και κολασμένο, σαν είδος στίχου έξευτελισμένου από τους άγράμματος και του όχλου τους άκαμάτηδες. Δεν έμεινε βρισίδι και δεν έλειψε κατάρυ που να μίν τη φάρτωσαν του δυστυχισμένου στίχου που τραγουδούσε με κείνον του δρόμου ή Μούσα, ή βρωμογόνικια!

* Σ. Ζημεπέλιου. «Βυζαντινά Μελέται» σελ. 635. Και τι δεν άπόφευξαν να όνομάσουν! Κοντά στα ζωντανά όνόματα που για χυδαία τάποστρέφονταν, και τα πιο σημαντικά γεγονότα, πολλές φορές, γιατί δε θα τα ώργονταν να γίνουν όπως γίαν. Έτσι νεώτεροι ιστοριογράφοι, σαν το γάλλο Schlumberger, πόσες φορές δεν άναγκάστηκαν να τρέθουνε σε ξένους χρονολόγους, σε άραβες και σε άρμένηδες, για να ξεδιαλύνουνε σπουδαίατάτα της βυζαντινης ιστορίας, που οι βυζαντινοί δεν ταναφέρουν. Όμως πρέπει να σημειώσω εδώ πως ό Φυχάρης (Essais de Grammaire historique Neogrecque) νομίζει κάπως ύπερβολική τη γνώμη πως όλότατα την καταφρονούσανε οι Βυζαντινοί τη γλώσσα που ύστερα έγινε ή νέα μας γλώσσα. Φέρνει παραδείγματα και τόν Φελλό.

Κοιτάξετε με τι τρόπο—δεν πρέπει να πούμε τέχνη εδώ—μεταβαίνουν οι στίχοι του παρακάτω από την έννοια κλάψε με μάννα μου την αύγή εις την λαφίνα που γιαούτην λείε το τραγούδι:

Κλάψε με μάνναμ' κλάψε με τη νύχτα με φεγγάρι και την αύγή με τη δροσιά ως που να δώση ό ήλιος, να βγούν τάλαφια στις βοσκές, να βγούν οι λαφοπούλες... και μία λαφίνα ταπεινή δεν πάει κοντά τις άλλες, δλο τ' άπόσκια περπατεί, τ' άπόστρεβα άγναντεύει.

Η λαφίνα (ή λαφίτσα, όπως την άκουσα στον Μοριά), καθώς και ό Άϊτός που κρατούσε στα νύχια του το κεφάλι του άντρειωμένου, συμβουλιζούν την Ελλάδα, καθώς λένε πολλοί, και την έθνική μας άναγέννηση. Όπως δήποτε είναι από τα καλύτερά μας έθνικά τραγούδια, που δεν έχουνε σχέση με την γυναίκα άγάπη, αλλά έκφράζουνε μόνο άψηλό.

Η Λαφίνα, λένε, ότι είναι ή Ελλάδα του 1770, ή όποια έκκαμε μία έξεργερση ύστερα από τόσα χρόνια σκλαβιάς: κέταράχθηκε ή Ρούμελη κι ό Μοριάς και τα νησιά μας με τόν Άνδρούτσο, τόν Κατσίωνα, τους Μανικίτες, τους Ψαριανούς, κέπειτα πνίγηκε ή έξεργερση στο αίμα της.

Ίδετε πως έκφράζεται ό βαθύς πόνος της μητέρας αυτής που ζητούσε τάπόσκια και θλιβερά μέρη μ' ένα στίχο:

Κι όπου εύρη γάργυρο νερό, θολώναι και το πίνει.

Άλλά ποιός είναι ό πόνος της;

Χρόνια πολλά έκκαμε στείρα χωρίς έλάφι και τέλος όταν έγέννησε το πρώτο της έλαφάκι, έβγήκε ό βασιλιάς να λαφοκνηγήσει.

Τό είδε, που ήτα όμορφο περισσότερο από τάλλα, ρίχνει και το ακοτώνει...

Κοντά στον πλούτη των άλλων χαρισμάτων των δημοτικών μας τραγουδιών, πόσα δεν έχει να είπη κανείς για τους έπαυδούς και τα γυρισμά τους.

Τίποτε δεν έγραψε ό Γ. Βιζυηνός (Βαλλίσματα. Είλ. Έστία 1894) γι' αυτή, περισσό έγραψε για τα ξένα.

Οι έρωδοί είναι άμίμητοι και άξιοι πολλής μελέτης, προσαρμύζονται θαυμάσια στα τσαλιόματα των χορών.

Τά Ήπειρωτικά τραγούδια έχουνε θησαυρό έπαυδών και γεννούν την ιδέα, ότι ό δεκαπεντασύλλαβος στίχος μας πιθανόν να μίν είναι ό τετραμέτρος ίαμβικός, αλλά ένας όκτασύλλαβος με τόν έπωδό του, ή ότι μπορεί να έγινε κι' απ' τις δυό αυτές προελεύσεις.

Τέλος μία από τις μεγαλύτερες Έθνικός άνάγκες

πρέπει να θεωρείται ή έκδοση όλων των τραγουδιών μας εις ένα corpus από τόν κ. Πολίτην, που με άγάπη και έπιστήμη τα έχει συμμαζώσει (καθώς δείχνουν τα τραγούδια των Κολοκοτρωναιών στην έκδοση του Γέρω-Κολοκοτρώνη από την «Έστία»).

Τά τραγούδια, επειδή ή ποιήσή μας βρίσκεται σε ζώωση, έπρεπε να προηγηθούνε των παροιμιών και να μη φηγουάρη στη βιβλιοθήκη Μαρσαλή ό Στρατής ό Καλολίχειρος.

Μία ματιά και θα ιδή κανείς γιατί δεν έχουμε Έθνική λογογραφία και τέχνη. Δεν γνωρίζουμε καλά καλά και τα στοιχεία της ζωής που περνά δέκα κοντά εκατομμύρια Έλληνομύς.

Αν δε μπη κανείς π. χ. στο πλακοσκεπασμένο σπίτι του Ρουμελιώτη και ζήσε κοντά του, αν δεν άγναντέψη απ' τα πεζούλια του νησιώτη τα ξηνητεμένα κάρδια που έρχονται, πως θα γράψη, αν όχι κάτι ουσιαστικό και σοβαρό, τουλάχιστο μια εικόνα, ένα χαρακτήρα, τέλος μια κορνίζα στην ψυχή του έργου του; Πολύ περισσότερα που μπορεί και αυτή ή ψυχή του έργου του να παρή από τόν Έλληνικό βίο, τόν άγνό, που υπάρχει ακόμα σε μέρη της πετρίδας μας άδιάφορα και γεμάτα ποίηση.

Αυτή τη στιγμή μου έρχεται στη φαντασία το Κρυφό Σχολειό του Γύζη, αυτού που έκκαμε μια θαυμασία άρχή στην έθνική ζωγραφική Έργασία. Κατά δυστυχία μόνο ό Ράλλης τόν ακολουθεί.

Όσο μελετά κανείς την πατρίδα μας, τόσο βρίσκει στοιχεία άχρησιμοποίητα και άγνωστα που ένθαρούνουνε τόν έργατη του πνεύματος και τόν πατριώτη.

Γιατί για την μέση και νέα Ελλάδα έχει επικρατήσει χονδρικόσ σε όλα τα ζητήματα, έννεκα της πολιτικής μας καταστάσεως της σημερινής, πολύ κακή ιδέα και βλέπει κανείς τόν ξένον μόλις του είπης ότι είσαι Έλληνας να σου άρχίζει έναν ύμνο για την άρχαιότητα, που σημαίνει ότι έσένα σε βρίζει γιατί δε λείε για σένα, αλλά ξεφεύγει να μη άναγκασθή να είπη τις κακιές του πεποιθήσεις.

Κίμεις οι ίδιοι που άκούμε όλόένα ότι ρήμαζε ή Ελλάδα με τις πυρκαγιές των δασών, είμαστε άπελπισμένοι και νομίζουμε ότι δεν έμεινε τίποτε πιά και δεν κάνουμε ένα περίπατο ως την Πεντέλη, που μόνο ό Κρυστάλλης, που ήξευρε τι θα είπη ώραίο βουνό, έπιασε να την τραγουδήση, ένα περίπατο ως την Δελεία, ως το Πέραμα, άπέναντι απ' τόν Ναύσταθμο, ως τόν Πόρο, ως το Σούνιο, αλλά κλεινόμαστε στο Νέο Φάληρο.

Απ' τόν ύπνον αυτόν θα μας βγάλη ή μελέτη της

σμένου στίχου που τραγουδούσε με κείνον του δρόμου ή Μούσα, ή βρωμογόνικια!

Και τα όμοια της εποχής εκείνης με την τωρινή πάνε ακόμα παραπέρα.

Τό να μη θελής βήμα να κάμης μπροστά, έχει μια τέτοια άρνηση κάποιου λόγου, κάποιου χαρακτήρα, και κάποιου κάπου μπορεί και κάποιου όμορφιά. Μήπως δεν έχει και ό άσάλευτος κάτι ίερατικό έπίσημο, και μπορεί και μια χάρη που να σε θυμίζει επί τέλους το Βολταίρο, που δεν ήθελε να τραβήξη για τη Ρώμη, κ' έλεγε πως προτιμότερο του είν' ένα καλό βιβλίο απ' όλα τάμφισάτρα και τις θριαμβευτικές άψιδες; Τό να κάθεται ακούνητος από έρωτα, ως είναι και άνόητος, προς τα περασμένα, μπορεί και να μας συγκινήση τέλος πάντων. Μά το να πολεμάς, από δω κι από καί μ' ένα βήμα σημειωτό, να ταιριάζεις τάταιριαστα, ό,τι κρατιέται καρφωμένο, με ό,τι λαχταρίζει φτερωτό, σε να είναι πιο κοντόφωτο και πιο άστόχαστο κάτι ή πολύ παιδιάτικο ή άνήθικο. Είναι κάποιος συμβιβασμός άσυμβιβαστος με τη σκέψη και με τη γνώση, χωρίς άγώνα και χωρίς ιδέα, κάτι που φαίνεται πως καθιερώνει σε μια πλατειά άντιληψη και σ' ένα έλεύτερο μεταχείρισμα των ιδεών την πρόοδο και την άνεξίθηρσκειά' όμως πραγματικά κάτι εύκολο και κούφιο και άσκοπο, που φέρνει προς το άμορφο και προς το άπρο-

χώρητο. Παράδειγμα οι όπαδοί μιας τάχα συμβιβαστικής ιδέας τώρα με το γλωσσικό τό ζήτημα, που τάχα όμοια κάνουν πως περιφρονούν και τα άρχαία και τα νέα, και την άκρα καθαρεύουσα και την άκρα δημοτική, και πιστεύουν πως ήσαν τρόπο να μαγερεύουν τα καθαρεύοντα με τη μουσαράδα της δημοτικής και τη δημοτική με το άφρόγαλα της καθαρεύουσας. Έτσι και στον καιρό που πολεμούσαν άλύπητα τήνεα μας στιχουργική βρίσκονταν κ' εκείνοι που τάχα κοίταζαν να τα παντρέψουν τάρατα μέτρα με τα νέα, τους άνιερους τόνους του δεκαπεντασύλλαβου με τους πανιερους χρόνους, με τα μακρά και τα βραχεία της άρχαίας ρυθμικής. Φαίνεται πως τους αντιπροσωπεύει αυτός ό γραμματικός Μάξιμος Πλανουδης (από τα 1200 ως τα 1310 ή ζωή του), σε κάποιον του διάλογο προς κάποιον μαθητή του Νεόφρονα. Μέσα εκεί ψέλνει και ό Πλανουδης τόν αναβαλλόμενο του «πολιτικού», τού στίχου του όρφανού από κάθε ρυθμό κι από κάθε χάρη, και για τούτο και άνάξιο να ύπαρξη. Έν τούτοις ό άνθρωπος άναγκάζεται να όμολογήση πως ό στίχος αυτός ύπαρχει και πως το μαχαίρι της σοφίας του δε φτάνει να του κόψη την άτιμη ζωή. Και άνεξίτικα τότε και χριστιανικώτατα συμβουλεύει το μαθητή του Νεόφρονα να τα συμβιβάζη τα πράγματα, και να μαστορεύη στίχους που μαζί να είναι και άρχαίοι και νέοι στίχους που